

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պուշկարիոյ համար	համար
սարեկան	12 ֆր.
վճարահատ	7 "
Արսասահմանի	
համար սարեկան	15 "
վճարահատ	8 "
Ալեքիկայի համար	
սարեկան	3 ֆր.
վճարահատ	4.50 "

Մանուգլանի տղա ա-
ստացին երեսին համար
40 սակրիս իսկ վերջին
երեսին համար 20 սակ
քիւ և ևր'իկն աւելի
ակ'սակներն համար
20 0/0 զիջք կրչալ:

Վառնայի համար մ'ո
խ 10 սակրիս է

ՇԱՐՋՈՒՄ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ. ՔՈՂԱՔԱԿԱՆ ԵՒ ԳՐԱԿԱՆ

ԿԸ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻ ՉՈՐԵՔԻՆԻՍԻ ԵՒ ՇԱՐՋՈՒՄ ՕՐԵՐԸ

Отговорникъ: СТЕПАНЪ КАНАРЯНЪ

Նամակ եւ դրամ
դրկեց խմբագրութեան
հասցէի

Редакция на вѣстникъ
"Шаржумъ"
Варна

Redaction du journal
"Charjoun"
Varna (Bulgarie)

Պուշկարիոյ համար
մեկ ֆ
15 ԱՍԵՆԻՍ
Արսասահմանի համար
մեկ ֆ
20 ԱՍԵՆԻՍ

Գրութիւնք եւ չեկ
նոյն

ՇԱՐՋՈՒՄԻ ԲԱԺԱՆՈՐԴ ԳՐՈՒՈՂԸ ԲԱԺԱՆՈՐԸ ՊԵՏԻ Է ԿԱՆՆԻԿ ԿՃԱՐԷ

ՆՈՐ ԳՐՈՒԹԻՒՆ ԿՈՎԿԱՍՈՒՄ

Երկու շաբաթ առաջ «Մշակո՞ր
յայտարարում էր որ վեհափառ
կաթողիկոսը հաւատացած լինե-
լով թէ դպրոցական խնդիրը
դրական լուծում պէտք է ստա-
նայ զանազան հմուտ անձնա-
ւորութիւններից — աշխարհական
և կրօնաւոր, մի յանձնախումբ
է կազմել յիֆիլիզում դպրոցա-
կան ծրագիր մշակելու և նր վա-
ւերացմանը յանձնելու համար:
Այդ տեղեկութեան անմիջապէս
հետեւեց այն հեռագիրը, որ-
մենք հազորդեցինք արդէն մեր
ընթերցողներին, որով յայտա-
րարվում էր թէ կայսերական հը-
րովարտակով հայ դպրոցները,
իրենց հարստութիւններով միա-
սին, վերադարձվում են հայե-
րին և նրանք պէտք է կառավար-
վեն 79 թւական ազատամիո օ-
րէնքի համաձայն. ուրեմն այն-
պէս ինչպէս որ էր Ալեքսանդր
երկրորդի և Կէորդ կաթողիկո-
սի օրով:

Ժամանակի խիստ պահանջնե-
րը ինչպէս որ ստիպում են ռուս
կառավարութեան քիչ թէ շատ
զիջումներ անել ռուս ժողովրդի
ազատական պահանջներին, պարզ
է որ ստիպել են և ճանաչել կով-
կասահայի բռնաբարված իրա-
ւունքները, ըմբռնել Գալիցիանե-
ան և այլ գրա նմանների քա-
ղաքական սխալ ուղղութիւնը դէ-
պի հայ տարրը, որի շնորհիւ
իր խաղաղ յառաջագիմութեան
նւերված ցեղը վերածվում էր
թշնամի տարրի կայսրութեան
այնպիսի մի անկիւնում որը շատ
զուարթութեամբ ու մեծ զոհերով
է տիրապետվել Ռուսիոյ կողմից
և բռնակալական խիստ հարած-
ների տակ ամենախիստ միջո-
ցում կարող էր վերափոխվել ա-
պստամբութեան հնոցի և յառա-
ջամարտիկը հանգիստանալ Ռուս
բիւրօկրատի անտիզի և տմար
դի կերպով ճնշվող այլազան ցե-
ղերի որոնք բնակվում են բուն

Ռուսիան իրեց մէջը շրջափակած
անկիւններում, և յարմար րո-
պէի սպասում այդ անտանելի
ուէժիմի լուծը թօթափելու, Եւ
իրօք ռուս կառավարութիւնը,
անսահման միապետութիւնը շատ
ճակատագրական պայմանների
մէջ է գտնվում:

Իր կողմից արտաքին թշնա-
մին է քամում նրա ֆիզիքական
և նիւթական ուժերը, միւս կող-
մից բուն ռուս ժողովուրդն է
բարձրացրել իր գլուխը և ներ-
քին հարածներ է հասցնում շա-
րած միապետութեան — բորդ-
կողմից էլ Ֆինլանդացի, Լեհա-
ցի, Հայ, Վրացի, մալարօսս և
նոյն իսկ թաթարներ մէջտեղ են
գալիս իրենց կրած նեղութիւն-
ների, ճնշումների, զրկանքների
և տանջանքների վրէժը լուծե-
լու այն ուէժիմից որը նրանց
գործ էր անում միայն պատե-
րազմի հրանօթներին զոհ դար-
ձնելու իսկ նրա աշխատանքի
արդիւնքով անհամար և անթիւ
ձրիակեր մեծ ու փոքր իշխան-
ների, սպանականների, տէր-
տէրներին ու պաշտօնեաներին
կերակրելու համար:

Արդ, այս պայմաններում ռուս
ուէժիմը ինչպէս որ ստիպված իր
հպարտ գլուխը խոնարհեցնում է
պզտիկ ճարտի սրի տակ, այն-
պէս և ստիպված, առամները կրճ-
տացնելով զիջումներ է անում իր
զժգոհ հպատակներին ի թիւս ո-
րոց և հայերին — տալով նրանց
այն ինչ որ դարբերով իրանց ան-
բըռնաբարելի իրաւունքն էր և
խլված էր լիբր ու պետական
շահերը շրմբունդ Սատրապների
թեյադրութեամբ: Մեզինց պա-
ղանաբար և լրբաբար յափշտակ-
վածը մեզ համար յանկարծակի
ստեղծված նպաստաւոր պայման-
ների շնորհիւ վերադարձվում է
մեզ. թէ որքան ժամանակով,
այդ յայտնի չէ ի հարկէ. բայց
հաւանական է որ յարատե և մըշ-
տական լինի, եթէ իրօք ռուս
ժողովուրդը ինքը այնքան հասու-
նացել է որ այլեւս թոյլ չի տալ
որ վերադառնան միապետական

քահանայքի սարսափելի օրերը:
Իսկողները վերադարձումսւմ,
մամուլին որոշ շափով ազատու-
թիւն տրվելու շնորհիւ կովկասա-
հայ հին և նոր գործիչների առ-
ջեւ բացվում է գործունէութեան
լայն ապարեղ. յուսանք որ մեր
ժողովրդի շահերին ներկված
տարրը այնպիսի եռանդով գործի
կրփակչի, որ կրկարողանայ կարճ
ժամանակում ետ բերել վերջին
երկու տասնեակ տարիների կոր-
ցրածը:

Յաջողութիւն ենք մաղթում
կովկասի հայերիտատարդութեան
և միևնոյն ժամանակ շեշտում որ
նա իր միջավայրի, իր գործունէ-
ութեան լայն պայմանների մէջ
երբէք մտքիցը չը պէտք է հա-
նէ — թէ այնտեղ, իր բնակավայ-
րից մի քանի մղոն հեռու, ռուս
սահմանի միւս կողմում, ապրում
է իր տանջվող տաճկահայ եղ-
բայրը, որի կեանքը այժմ աւելի
տաճանելի է քան երբեք չէ, ո-
րը այսօր կովկասցու ամեն տե-
սակ օգնութեանը աւելի պէտք
ունի քան երբեքիցէ, և որը իր
ուսերի վրա է առել ազատ հա-
յութեան կորիզը կողմելու դըմ-
ւարին, շատ դժուարին գործը:

Լայն պայմանները մարդկանց
շուտով անտարբեր են դարձնում
դէպի իրենից հեռու գտնուող դժ-
բախտների կացութիւնը. այդ
երեւոյթը շատ սովորական է գառ-
նում մանուշակ սուլիդարիտէի
թոյլ զգացողութիւն և ըմբռնում
ունեցող ցեղերի համար. ժամա-
նակ է որ հայերս ցոյց տանք թէ
այդ թուլութիւնը մեր միջից վե-
րացել է և ումէն մէկ հայ պէտք
է աշխատէ բոլոր հայերի համար.
և ամբողջ հայերը իրենց մէկ
անգամի համար:

ՎԱՐԴՈ

ՍՈՒԼԹՆԻ ԱՆՈՒԵԿԻՍԸ

Ուրբաթ, յուլիս 21, պատմական
օրէն ի վեր. Նորին Մեծափառ Գա-
զանութեան ծառաները «Յոսանդուն»,
գործունէութեան մէջ են. . .

Գիշ մը հանդարտած Պոլիսը այժմ
աւելի քան երբէք դիւարանի մը նը-
մանութիւնը առած է. բանտերը ան
նկարագրելի կերպով լեցուած են —
մասնաւորապէս պուլկար, մակեդո-
նացի եւ պալքանեան թերակղզիին
այլազգի բնիկներով. բայց մի ժող-
նաք կրկը հայերը. բարեխնամ Սուլ-
թանը միշտ մասնաւոր հոգածութիւն
մը ունի իր հաւատարիմ հայերուն
հանդէպ եւ ամէն խնդրի մէջ առաջ-
նութիւնն ու առաւելութիւնը կու-
տայ անոնց: Աւրեմն, այս հաշուով
պուլկար, մակեդոնացի եւ այլ բոլոր
ազգերու բանտարկեալները ի մի բե-
րելով հայերուն մէկ տասնորդն
իսկ չեն կսգ իեր... (Կը յուսանք որ
Մանչեսթրի հայ մեծատունները ինը
կատի ունենալով սոյն դէպքը իրենց
կրկնաեռանդ մաղթանքը չեն զլանար
ն. արխարբու գազանին արեւա-
տութեան համար...)

Սակայն, կէտ մը, որ բոլորովին
տարօրինակ է սուլթանական ռէժի-
մի ծանօթներուն, սա է, որ երբէք
չէք հանդիպիր եւրոպական մամուլին
մէջ տեղ մը, ուր կառավարական
պաշտօնեաներու կողմէ մասնաւորա-
պէս զէպի հայերը թշնամանք մը ար-
տայայտուի. ոչ. այլ ընդհակառակը
ոճա առաջին օրէն խնդիրը նետուած
է եւրոպացիներու ուսին վրայ, հո-
շակելով ամբողջ պան անիշխանա-
կան մը...

Աւելի լաւ, թերեւս ըսեն ոմանք,
ատով մեր զժբախտ հայրենակիցնե-
րուն կրած նեղութիւններուն վրայ
նորեր չեն բարգուխր... .

Իցի՛ւ թէ իրականութիւնը համա-
պատասխանէր անոր... բայց, տու-
ժողը կրկին եւ կրկին էայն է. ձեր-
բակալուածներու թիւը քանի մը
հարիւր կանցնի ոմանց խօսքով
առ նուազը 800 հոգի:

Անգլիական մամուլին մէջ ասոր
տուած են «ճերագործ գտնելու» ա-
նունը եւ շարք մը վարձկան թղթա-
կիցներու «գոհացուցիչ» մանրամաս-
նութիւնները կարգալով, երբ մա-
նաւանդ կը լսուին նաեւ «գաղտնի
ոստիկանի» (ան ալ թուրք ոստիկա-
նութեան մէջ), հաներուկին կամ
գաղտնիքին կծիկը շուտով ձեռք ձը-

թեանց և մարդասպանութեանց անհամեմատը:

Մարդակերպ գազանին վրայ ելած փորձը միզնից առաջ լրասած ըլլալու էք անշուշտ. այս օրերս թուրքիոյ ծովեզերեայ քաղաքներուն և մասնաւոր ապէս Պոլսոյ հրապարակին վրայ կաշառակերութեան տարեգրութիւն մը բացաւ. անկուշտ պաշտօնեաներ յայտնի կերպով կը գրեն տրհատաւորին, առեւտրականին և վաճառականին դրամ կը պահանջեն 4, 6, 10 ոսկի և խեղճ հայր տեսնելով որ եթէ մերժուցալտն պատասխան մը տայ երեկոյեան ինքզինք համարի օժէկին խորը պիտի գտնէ, ուրկից ներս մտնողին դիակը միայն լոյս աշխարհ կը բերուի երկրորդ անգամ, կրտսիպուրի կամաց իւր համեմատ աշխատութեան տրդիւնքը այդ մտքացիկ անպատկառ շուններուն տալ ու իւր աչքերը երկինք բարձրացունելով կըսէ «ով Աստուծ մինչեւ երբ այսպէս»:

Հայերուս վրայ ամենատես թրջուառութիւնը կը թագաւորէ. ելեռնագործութեանց, վարձագանձիչխանութեան տղրուկները անհազ կերպով կը ծծին հայ տրեսն վերջին կամ ինչնեք. բանտ ծեծ, զրկանք կիններու բռնաբարութիւն, աղջիկներու առուանգում, մարդասպանութիւն, կողոպուտ. ասոնք մեր կեանքին սովորական օրակարգը կը կազմեն:

Այժմ այս տղերքը դրած պահասալ աւետիֆ զօրքերու քմահայտնիքն են իմարկուած ենք, որոնց բրած խժողութիւնները նկարագրելու համար բառեր կը

պակտին Համատարած սուրբ ու թշուառութիւնը մեր ազգին անարեւ հորիզոնը պատած է, այլ եւս չենք կարող տանիլ, ապրելէ աւելի մեռնելու կը ցանկանք...

Խորին յարգանքով ՍԿԱՊՊՐ

ՔԵՍՈՒԹԵՆՃԷԻ ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՆ ՇՈՒՐՋԸ

Յայտնի է թէ զպրօնական արձակուրդի եղանակ անցնելու վրայ ըլլալով մօտ օրէն պիտի բացուին անոնք ինչպէս ամեն տեղ նոյնպէս և հոս

Ճիշդը խոսելով քաղաքի վարձարանը Ռուսմանիոյ մէջ յիշակը և կանոնաւորութեան մասին ալ աչքի զարնելով, կարծէ անոր վրայ ակնարկ մը նետել և քանի մը տողերով այս տարուան թաղականակն և զպատուական փոփոխութիւններուն յարմար կամ անյարմար ըլլալը մատնանելու:

Ամենէն առաջ ուրախութեամբ պէտք է կանխեք թէ տեղւոյս վարձարանն սա վերջին շրջա տարիներու մէջ յուսացուածէն աւելի փայլուն վիճակ մը ունեցած էր շնորհիւ նախորդ թաղականութեան, որ կը բաղկանար քաղաքի ամենագարգայեալ եռանդուն, կամքի ու գիրքի տէր երիտասարդներէն. ասոնք գետ շատքեր կրնային տեսնել եթէ բանասիր Նկատուներ և աւճանակն ծանր զբաղումներ թողլ տային իրենց գալուցիէն հոգերն ստանձնելու Այս պարագային մէջ ալ անկեղծութեամբ կ'աւելցնենք թէ այդ պարագան ալ պարտաւոր հրաժարած ըլլալովն հանդիման միշտ իրենց խանդակին աջակցութիւնը չեն խնայեր այդ սուրբ հաստատութեան հանդէպ, որովհետեւ անոնք կտոր

նէինք: Ամառուան կարճ ժամանակամիջոցին կը վազվազէի ու կը խաղաղի հակա պարտեզնու մէջ, որ հակառակ իր անխնայ կացութեան՝ զեղեցիկ էր տակաւին: Աւ ամառուային այդ արագաստ օրերը ինչո՞ր թեան ցողքեր էին իմ մանկական հոգեւոյս. քանզի բանաստեղծին ու նկարչին բոլոր անձանքի հմայքները կը մրափէին հոն: Սակայն ինչ պիտի բնէի ձմեռուան երկար դիւրեմբեր, եթէ Միքէն չըլլար: Էն կը ճգնէր հնարագիտութեան բոլոր կարողութիւնը ի գործ դնել սրպէսզի իւր պզտիկ իշխանութիւնը ինչպէս կը սիրէր կոշիկ գիւս-զուարճանայ, և իր ճարտարութեանց մէջ միշտ բնական յատկանիշ մը կը պահէր: Անշուշտ, հազուադէպ համար ու է կարօտութիւն չկար. թէ որ իրրեւ ճէպար թագուէր: Սողոմոն թագաւորին ներկայանայի, հազուադէպ թանոսական պերճանքը այս միայնակութեամբ՝ որ Երեսուզակ մէջ քայլի փոխարէն արձաթի և ուկի գործածեց՝ պիտի չլացնէին:

Կը սիրէի այդ չքեղ առարկաներուն վրայ նայիլ—չողջողուն գոհարներուն, փայլուն ոսկիներուն, որոնցմով Միքէն ձեռքեքը կը պնդագորգէր զիս սակայն մինչեւ վերջին տարիներս տակաւին չէի գիտեր թէ որ ուր կը պատկանէին այդ թանկագին իրերը

գիտակցութիւնը ունին զերգասելու հանրային կրթական շահի՝ անձնական գծով փորքորութիւններէ:

Տեղն է յիշել թէ վարձարանուս այս շրջա տարիներու փայլունութեան գլխաւոր սատարներէն եղած են նաեւ քաղաքի քահանայ Ս. Տէր Արիստակէս Ֆիւսիանը իր անշահախնդիր վերաբերմամբը և երկու ուսուցիչներ Պրն. Մ. Պետրկեան և պր. Գ. Կանիկեան որոնք իրենց ասպարէզին ձեռնհասութիւնը ունին և խզի մտքը ալ աշխատեցան: արդիւնաւորեցին իրենց պաշտօնը՝ ամառու սկսն ու յարգանքով վայելելով հակառակ ժողովուրդի կամքին հրաժարեցան թէեւ իրենց համար սուր և աւելի նպաստաւոր գործեր գրանելով:

Կարողին մտակ անցելը այս էր, իսկ ներկայս ներկայ թաղականները 3-4 ամիսներէ ճեպի պաշտօնի վրայ են, ասոնք ալ նրկականի ալ պատուաւոր և շատ յայդուած անձեր են, թէեւ նախորդներուն ստացիութիւնը շուրհ, բայց վարձարանին օգտակար ըլլալու համար առ փութաշանութիւն մը կը ցուցնեն հրեակոյց և յոսով անք թէ մինչեւ վերջն ալ այդ գովելի նախանձանդ բութիւնը պիտի ունենան:

Արդի թաղականը զպրօնական յասպիկայ տարեշրջանին համար ուսուցչական պաշտօնի կանչած է պր. Մ. Սեթեանը և պր. Ս. Ապագեանը: Անվերապատրու կը յայտնենք թէ ասանցսէ առաջինը ուսման հայրուս ձեռնով է իր ուսուցչական անուրաձանքի կարողութեամբը և հրապարակի վրայ բաւական լուր գրողի համարուովը մասնաւոր սեզական պահանջներուն ալ փութառութիւնն ունի, իսկ երկրորդին անձը մեզի անձանք ըլլալով իր մասին որչա կամով մը չենք կարող հազարել միայն հաւատ ընծայելի և կարող անհատներ կ'իտանանք թէ թէեւ իւրի և լուրջ բայց մտաստիօյն Ազգ. վարժարանն ելած է. մինակ մտքի աէր մէկն է և

ճէպար թագուէրէն զատ, ուրիշ զերիւր ալ ունի կատարելու, որոնց վերաւորներն էին «Փարաւոնի Ազգիկը» և «Նսթեր թագուէրն»: Այնուհետեւ, իրրեւ փոփոխութիւն մը, կը նստէի Սիքէի ձեռնկալուն վրայ. քանի էն պատմութիւններ կ'ընէր ինձի Աւետարանէն, որ այդ ամենները կարգացած միակ գիրքն էր: Չեքեան թանկերէն աւելի գեղեցիկ էին այդ հոշակապ Մեծ Մատենան պատմութեան պատկերները՝ իր ընտրեալ ժողովրդին համար—թէ ինչպէս սն ծովուն մէջէն ձմարայ լացու ու սափնուրդեց զանոնք ամպով ու շրեղէն սինով. թէ ինչպէս անց բանակներ հաստաքով քիչորներու ձեռքը կը մատնուէին, թէ ինչպէս—բայց ժամանակը չը ներկայ այս բոլոր հրաշալիքները մանրամասնել, որոնք ուրախացուցիչ և իմ միօրինակ մանկութեան ժամանակամիջոցին միայնուն երեւոյթ մը պարձան ինձի, ու կորովի և միթիւրութեան աղբիւր մը այն թախտապատ օրերում, որոնց մէջ մտնելու էի չուտով:

Բայց այժմ մանկական կեանքում նոր սուպրիզ մը կը բացուէր անջիւղ Պէտք էր գատիտարակուէի, սակայն, ինչպէս—որ Գրգօն երկու տարի առաջ զրկուած էր զպրօն, բայց այդ

ասկէ երկու տարիներ առաջ չէ կըրցած գոհացել Ռուսու քցինիւր գուցէ և Սիլիստրէցիներն ալ, ուր մնացած էր ինձմարական աղղեցութեամբ:

Այսուհանդերձ մենք չատ ուրախ պիտի ըլլանք եթէ պր. Ապագեանը իւրի և լուրջ բնաւորութեան միացնէր նաեւ մեզ կարեւոր եղած արթուն գործունէութիւնը, որպէսզի ուրիշ ամիս զինքը փորձով գովելու հաճոյքը վայելենք: Ան այժմ փաստանք թէ պր. Ապագեան պր. Սեթեանի հետ միացած պիտի կարենայ նախորդ ուսուցիչներու պակասը անզգալի ընել, յաջողութիւն և այս ամիս կը հրախնայ ուշադրութիւնը պր. Սեթեանի, որ փութաւնակ երկրորդական նրկերով միւլզանդիւնի թըղթակցութիւնն ընելու՝ ջանայ իր երբեմնի Ս. Գրգոյր, Սարսափ և այլ ծածկանոններով վերերեւիլ: Շարժումն մէջ շահեկան յօրուածներով և մանաւոր գոտման հայտն կեանքի պատկերներովը որոնց սյնքան տղեակ է:

ՔԵՍՈՒԹԵՆՃԷԻ

6 Սեպտ. 1905
Քէ օ ս թ է ն ճ է

Տէր Խմբագիր.

Օթէլլոսներու ներկայացմանց քննադատ պ. մրանկիւլ ձեր ազգագուտ «Շարժում» լրագրոյն միջոցաւ օգոստոս 3ի ներկայացման իրր հանդիսատես հրապարակած է իւր գիտազու թիւնները յետիով Շէքսպիրի աշխարհածանօթ Օթէլլօ թատերախաղին, կարելի է մեր աչքիւ պարտը նախապէս յայտագիրը ուշի ուշով չէ կ'որդացած քանի որ մեր ներկայացուցած Օթէլլօն ոչ թէ Շէքսպիրի ալ գաղիացի թատերապիւր Ֆրանսէ Սիլիէի, որուն անմիջանորոշ մէջ ոչ ճէպեմոնա և ոչ Եսկօ անուները կը դանուին, կարելի է պարտն քննադատը իւր երեւակայութեամբ Շէքսպիրի Օթէլլօն կարծած է և կամ թէ աւելի շիտակը նոյն երեկո.

տարրեր էր: Եստ մը պատճառներ կային Գիլիէն—Արամբարտի աղջիկը—զպրոց չը դրկուելու. թէպէտեւ խիստ գեղեցիկ մը մեր մօտը կարկային նման պէս ուրիշ շարժառիթներ ևս վարժապետները մեր չքաւոր պալատին ներքին կացութեան չը ծանօթացնելու համար: Ուստի ուրիշ միակ ծածկ մը կար, և Արամբարտ որ իր որ շուրհներուն մէջ Սիլիստի և պարտից նման էր, առաջարկեց այդ միջոցը ձեռք առնել: Միքէն պէտք էր պատարակելը գիտ—գիթ կարող սովորեցնէր Միքէն:

Ո՛հ լսելու էր իր ողբեր գրարտ Աստուածաշունչի գոսերուն, երբ էն գիտցաւ որ Արամբարտը իրմ լաւագոյն ուսուցիչ մը չը պիտի բերէր աղջկանը համար: Տեսնելով թէ հրամար արձակուած էր, մտազրեց կրքացած ընել: Սակայն այդ լաւագոյն կրքարը շատ անշան էր, Աւետարգ է ըսել որ իմ կրթութիւնս մինչեւ աստիճան մը տարրական ու նախնական եղաւ: Իր միակ գիրքը Աւետարանն էր:

(Շարունակելի)

եան ներկայացման չէ գտնուած որ այդպէս բաւ քանակը չենազատած է Իսկ զաւել Գալիֆահանի տոմսակի վաճառման, հրապարակաւ կը բողոքեմ քանի որ յայտագրին մէջ եւ ոչ իւր Գալիֆահանի անունը կը գտնուի եւ թէ տոմսակ ընդունող թատերասէրք այդչափ անփութ չեն. ով որ լսած է եւ իւր ականջովը իմացած թող հրապարակաւ գրէ իւր թատերասիրաց, մենք չունինք այն կարօտութիւնը որ ուրիշ անունը եւ համար իր չան կցենք մեր հասոյթին թին, 12 տարի է որ բոլոր Պուլկարիոյ փողովուրդը ծանօթ է մեր խմբին պատուին եւ ուղղութեանը, ուստի թող ներուի ըսել մեզ թէ դիտողութիւնք պարզ սրճարանի բանասանքներ են:

Վէսէլ խումբ
Տնօրէնութիւն
Ա. Պեկիսան

Օրինակ մըն ալ տեղական «Իրատունք» լրագրոյ սրուած է:

ՅԵՂՈՒՓՈՒՆԱԿԱՆ ԴԱԻՄՈՒՐՈՒԹԵԱՆ ԲՈՅՈՒՄԸ ԻԶՄԻՐՈՒ ՄԷՋ

Պալք. հեռ. գործակալութիւնը օգոստոս 7ին կը հաղորդէ հետեւեալը.

— Զմիւռնիոյ մէջ գաւազրութիւն մը երեւան ելեր է յետագայ հանգամանքներու մէջ. Ան. ծանօթ գէմք մը կը ներկայանայ դեղարան մը կապել տալու համար իր ծանրապէս վիրաւորուած ձեռքը. Վէրքին վիճակը գեղազործին ենթադրել կուտայ ու է ոճրագործութիւն մը ու անմիջապէս ուստիկանութեան կը գրման ան ծանօթ գէմքը տեսնելով որ պիտի ձերբակալուի կը փորձէ փախչիլ, սակայն գրեթէ անմիջապէս կը ձերբակալուի ու բանտին մէջ ստիպուած կըլլայ իր հասցէն յայտնել. կերթան իր տունը ու հոն կը գտնեն ուսմբեր եւ մեծ քանակութեամբ ուժանակ պատրաստելու համար նիւթեր. Հարցաքննութեան միջոցին յիշեալ անձը կը խոստովանի. այն ատեն կը հասկնան որ կը պատրաստեն եղբի հոյակական մեծ գաւազրութիւն մը, շատ մը անիշխանական ցոյցեր, որոնք տեղի պիտի ունենան եղբի օգոստոս 19ին, Սուլթանի ծննդեան տարեդարձին որը Գտնուած է նաև մեծ հոյակապ ժամացոյց մը, իր մէջը պարունակող ուժանակով լեցուն դժոխային մեքենայ մը որ իրբեւ նուէր պիտի տրուի եղբի կառավարչին (վալիին), որուն պայթումը իր նշան պիտի ծառայէր ուսմբերով քաղաքի մէջ. ըլլալիք ցոյցերուն:

Ոստիկանութեան ձեռքը ինկած է բլան մը, որ ցոյց կուտայ այն վայրերը ուր տեղի պիտի ունենային ցոյցերը, այսինքն երկու կայարանները, կազմ գործարանը, Պանք Օթոմանը եւ հիւպատոսարանները:

Գտնուած են նաև 50 է աւելի պատրաստի ուսմբեր, ձերբակալուած են 150 է աւելի մարդիկ. ի թիւս որոց եւ հոչակաւոր վաճառական Սրարթալեան հայրը եւ որդին, վասնզի իրենց տունը գտնուեր են կասկածելի տօքիւմաններ:

Կերեւնայ որ գաւազրութիւնը բացի իջմիքէն առնչութիւն ունի նաև ուրիշ քաղաքներու հետ. առաջին տեղը կը գրաւեն Պոլիս եւ Սէլանիք:

Սակայն որոշապէս յայտնի չէ. Ոստիկանութիւնը խուզարկութիւն կը անխտիր և մօն տեղի Պոլսոյ մէջ կատարուած քննութեան արգիւնք մը չէ իրձ եւ այդ անհանգստութիւն կը պատճառէ, որովհետեւ լաւ հասկանալի է թէ Զմիւռնիան կեդրոն չի կրնար ըլլալ այստեսակ մեքենայութեանց:

— Նայն թուականին Զմիւռնիայէն կը հեռագրեն— խուզարկութեան մը միջոցին ուստիկանութիւնը գտեր է 115 ուսմբեր, երեք դժոխային մեքենաներ, մեծ քանակութեամբ ուժանակ եւ այլ պայթուցիկ նիւթեր. Ոստիկանութիւնը կը կարծէ որ ձեռք գրած է լայնածաւալ գաւազրութեան մը վրայ. Հայկական կոմիտէն վարձեր է պլտիկ խանութ մը ուրկէ ական մը փորուած է եղբի մինչեւ Պանք Օթոմանը. Մինչև հիմա ձերբակալուած են մօտ 40 հոգի. Անցագիրներուն պիւրօն եւ երկու կայարանները զօրքերէն կը հսկուին. Հայոց թաղը նոյնպէս զօրքով շրջապատուած է. քաղաքին մէջ մեծ յուզում կը տիրէ. Կոտորածի վախ կայ:

ՄԱՀԱՓՈՐԶԻ ԶՈՒՍՐՃԱԿԻ ԿՈՂՄԵՐԸ

Պիլանքի. Յայթ. թերթին Պոլսոյ թղթակիցը հետեւեալ զուարճալի տեղեկութիւնները կուտայ մահափորձի առթիւ եղած ձերբակալութիւններու մասին.

«Օտարականներու գէմ եղած քննութիւնները ունին եւ հետագրքեր ու ծիծաղելի մանրամասնութիւններ. Գննիչ յանձնախումբը կը գտնուի Երևանի Գէօզ կիւն այն բաժնին մէջ, ուր ռուս թրքական պատերազմէն վերջը վերածուեցու բարեգործական բազարի. կը կարծեմ որ գեռ ոչ ոք գիտէ թէ մահափորձէն անմիջապէս յետոյ առաջին ժամբ. ռուս մէջ կը կարծուէր որ մահափորձը զին ու ուրական է. որու գործն է. Այդ խնդիրը հաստատապէս ստուգելու համար յանձնախումբ մը կազմուեցաւ իտալացի Ռոմէի բազարի նախագահութեամբ, երկու օրէն յանձնախումբը իր գործը վերջացուց

կարենալով Ուլթանը հանգստացնել:

«Մեծաքանակ է օտարականներու ձերբակալութիւնը. մեծ մասամբ թուրք իշխանութիւնները պէտք չեն զգար հիւպատոսները հարցնել Սրկու կամ աւելի օրերէ վերջն է որ հիւպատոսները կրնան իրենց մարդոց ձերբակալութեան մասին:

Միւս կողմէն ալ ձերբակալեալները ազատ արձակուելով կը գտնեն որ իրենց հետ շատ լաւ վարուած են:

Ճանճարքացի երկու կարեւոր արկիւններ ուղղակի փոզոցին մէջ կը ձերբակալուին եւ Երևան կը տարուին. հոն տիկիւնները կը յանդիմանեն որ անպատակ կապրին Պոլիս շատ կը պատին քաղաքին մէջ, շատ ստակ կը վատնեն եւ լուսանկարներ կը հանեն. Երեւանի զեսպանը, որ ծանրմարքայի գործերն ալ կը կատարէ, հազիւ կը բացատրէ քննիչ յանձնախումբին որ ամեն զբօսաշրջիկ այդպիսի կասկածելի կեանքով կապրի, բայց այդ պատճառ չէ որ ձերբակալուին. 48 ժամ անցաւ մինչ որ յանձնախումբը հատուցեցաւ այդ փաստերուն եւ տիկիւնները ազատ արձակեց:

Ռ Ո Ւ Ա

«Կառավարական թերթը» ամօնոյ 6ին յայտարարած է ցարին մէկ մանիֆէստը, որով կը հռչակուի ընտրովի պետական խորհրդի հիմնումը:

Սյդ մանիֆէստը միւս համարով կը հրատարակենք:

Թերթին նոյն համարին մէջ մանիֆէստին հետ խորհրդին կանոնները եւ ընտրողական օրէնքը եւ կայսերական հրաման մը կոմս Սօլսքիին նախագահութեամբ հիմնել յանձնախումբ մը, որ պէտք է մշակէ լրացուցիչ կանոններ Լեհաստանի, Կովկասի, Ռուսիան եւ Սիպերիոյ նահանգներու ու թուրքստանի ընտրութեանց համար. Յետոյ ցարը կը հրամայէ որ բոլոր խնդիրները որոնք կրնան յարատեւել խորհուրդին օրէնքը գործադրելու միջոցին, անմիջապէս պիտի վճռուին:

Պետական ընտրութեան խորհուրդը ամենաուշը մինչև 1906 ին յունուարի 6ը պիտի հաւաքուի:

— Բեթերսպուրկէն կը հաղորդեն որ խորհուրդին վերաբերեալ օրէնքները 30 միլիոն համար տպագրուած են ժողովուրդի մէջ տարածելու համար ձրիապէս. ամբողջ Ռուսիոյ մէջ ժողովներ պիտի տեղի ունենան նոր օրէնքները ժողովրդին բացատրելու համար:

— Ռուս մամուլին մէկ մասը Բիւրօքրասիի պարիսպը խորտակուած կը համարէ այս նոր օրէնքներով:

Տրանսկան մամուլը եւ ռուս սահմանադրութիւնը

Բարիկէն օգոստոս 8ին կը հեռագրեն թէ բոլոր թերթերը, բացի յեղափոխական ընկերակալականներէն, կը խոստովանին որ ռուս նոր սահմանադրութիւնը հանդիսաւոր վայրկեան մըն է ռուս քաղաքական կեանքին մէջ. Անոնք կը գովեն Յարը եւ իրենց յարգանքը կը յայտնեն դէպի անկեղծ շանքերը, մատնանշելով եղած յառաջադիմութեան իրականութիւնը:

Հայտարան մասին

Հայտարարութեան մասին Թօքիօէն Տէլլը թելեկրաֆի կը հաղորդեն որ մարշալ Սյամա ինչպէս եւ իր ամէն ժէներալները Միքատոյին յիշատակագիր մը գրկեր են, յայտնելով որ ձաբոն զօրքերը մեծ անհամբուրութեամբ կը պատեն թշնամուն վճռողական հարուած տալու վայրկեանին. Յիշատակագրով հայտարարութեան համար կառավարկեն շատ ծանր պայմաններ:

— Բարիկէն գիւտնագէտ մը որ շատ լաւ ծանօթ է Թօքիօյի եւ Բեթերսպուրկի պաշտօնական արամագրութիւններուն, յայտարարած է որ համոզուած է թէ հայտարարութեան պէտք է կայանայ եւ պատճառ կը բերէ մինչև օրս անյայտ փաստ մը, այն որ Թուրքիոյ Ռուսիոյ գիւտնագէտ միջոցին արդէն յայտնած էր եւ ձաբոնի պայմանները եթէ Ռուսիա տրամադիր չըլլար այդ պայմաններով բանակցութեան մէջ մտնալ իր լիազօրները չէր զրկեր:

Ա Ձ Դ

Տեղւոյս երկսեռ դպրոցի մէջ պաշտօնավարելու համար. կարող վարժուհիի մը պէտքը կայ, գոհացուցիչ ամսականով. մանրամասնութեան համար գիւտնագէտ չորսըստի չորսըստի տեղւոյն Հոգաբարձութեան ատենապետին:

Ի դիմաց Հոգաբարձութեան վ. Ատենադպրի Ատենապետ վարդան Աղէքսանդր Գ. Արապեան Բիզիբեան

(Կնիք) 23 Յուլիս 1906 Սլեվէն